

βλάχος

βλάχος, ο, θηλ. **βλάχα, η**, ουσ. [<μσν. βλάχος <σλαβ. vlah <αρχ. γερμαν. Walh - Wolk (= λατινόφωνος)], ο βλάχος. **1α.** ο χωριάτης, ο επαρχιώτης, σε αντίθεση με τον κάτοικο της πόλης: «κάθε Σαββατοκύριακο έρχονται οι βλάχοι απ' την επαρχία και κάνουν βόλτα στην παραλία». **β.** ο άξεστος, ο αγροίκος, ο αμόρφωτος: «είχε κι ένα βλάχο μαζί του, που τον έκανε ρεζίλι με τη συμπεριφορά του». (Λαϊκό τραγούδι: είμαι **βλάχος** στο αλώνι κι όμως μάγκας στο σαλόνι // φύσα, ρούφα, τράβα τονε, πάτα τονε κι άναψ' τονε. Φύλα τσίλιες για τους **βλάχους**, κείνους τους δεσμοφυλάκους). **2.** ο ανόητος, ο κουτός, ο κουτοπόνηρος: «έμπλεξα μ' έναν βλάχο και μου 'βγαλε την ψυχή μέχρι να συμφωνήσουμε». **3.** ο πρωτόπειρος, ο άπειρος: «πήγε τ' αυτοκίνητό του σ' ένα βλάχο μηχανικό, και του το 'κανε βίδες». Οι ερμηνείες που δίνονται στο ουσ. βλάχος και στα σύνθετά του είναι συγκριτικά με τους ανθρώπους των πόλεων, γιατί ο βλάχος, ως άνθρωπος ορεσίβιος, είναι αγνός και τίμιος και δεν έχει την εμπειρία, την πονηριά και την καπατσοσύνη των ανθρώπων των πόλεων. Εξάλλου, από την ιστορία μαθαίνουμε πως οι Βλάχοι, φυλή ελληνικότατη, υπήρξαν για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα των τριών περασμένων αιώνων δεινότεροι έμποροι στο χώρο της Βαλκανικής αλλά και της Ευρώπης, συγκέντρωσαν στα χέρια τους ισχυρότατη οικονομική δύναμη, δάνεισαν χρήματα σε ευρωπαίους ηγεμόνες και σε Οθωμανούς σουλτάνους, και ας μην ξεχνάμε πως οι μεγαλύτεροι εθνικοί μας ευεργέτες υπήρξαν Βλάχοι. Παρ' όλες όμως τις υποτιμητικές για τους Βλάχους ερμηνείες που δίνονται στο ουσ. βλάχος, έρχονται και οι παρακάτω φρ., που οι περισσότερες τις αναιρούν. Υποκορ. **βλαχάκι, το.** Μεγεθ. **βλαχάρα, η** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 12 φρ.)·

- εμείς οι βλάχοι όπως λάχει, λέγεται για βολικούς ανθρώπους, που προσαρμόζονται σε οποιεσδήποτε συνθήκες και είναι ολιγαρκείς: «μη στενοχωριέσαι τι θα φάμε και πώς θα κοιμηθούμε, γιατί εμείς οι βλάχοι όπως λάχει»·

- έξυπνος ο βλάχος! βλ. λ. πονηρός ο βλάχος(!)·

- θα το φέρει ο βλάχος το τυρί, θα πραγματοποιηθούν οι προσδοκίες μας, οι πόθοι μας: «μη στενοχωριέστε, γιατί γρήγορα θα περάσουν οι δυσκολίες και θα το φέρει ο βλάχος το τυρί». Από το ότι πολλές φορές λόγω του καιρού οι βλάχοι δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν με τις πόλεις, πράγμα που γινόταν μόλις καλυτέρευε ο καιρός·

- θέλοντας του βλάχου και μη θέλοντας του ζωγράφου, φόρεσες κι εσύ Χριστέ μου κόκκινα τσαρούχια, **α.** δηλώνει την καταλυτική δύναμη του χρήματος. **β.** η αμορφωσιά πολλές φορές δημιουργεί γελοίες καταστάσεις·

- ξέρει τι έχει ο βλάχος στο ντορβά του, λέγεται για εκείνον που ενεργεί με σιγουριά και εκ του ασφαλούς, γιατί κατέχει απόλυτα την υπόθεση με την οποία έχει καταπιαστεί και είναι απίθανο να αποτύχει: «ό,τι και να κάνει αυτός, δεν αποτυχαίνει, γιατί ξέρει τι έχει ο βλάχος στο ντορβά του»·

- ο βλάχος άρχων κι αν γενεί, βλαχίλα θα μυρίζει, ο άξεστος, ο αγενής, ο αγροίκος, πολύ δύσκολα αλλάζει χαρακτήρα: «είχες την εντύπωση πως, τώρα που έκανε λεφτά, θα γινόταν και καλύτερος άνθρωπος; Όχι, αγόρι μου, γιατί ο βλάχος άρχων κι αν γενεί, βλαχίλα θα μυρίζει». Συνών. ο βλάχος κι αν αγίασε, σκατένια δόξα πήρε / ο γάιδαρος είναι γάιδαρος και ας φορεί και σέλα / ο χωριάτης άγιος κι αν γενεί, σκατένια έχει τη χάρη·

- ο βλάχος κι αν αγίασε, σκατένια δόξα πήρε, βλ. φρ. ο βλάχος άρχων κι αν γενεί, βλαχίλα θα μυρίζει·

- ο καθένας στη δουλειά του και ο βλάχος στα τυριά του, βλ. λ. δουλειά·

- πονήρηψε ο βλάχος! βλ. φρ. πονηρός ο βλάχος(!)·

- πονηρός ο βλάχος! **α.** λέγεται θαυμαστικά για εκείνον που, ενώ είμαστε σίγουροι πως θα τον ξεγελάσουμε, αντιλαμβάνεται έγκαιρα την πρόθεσή μας και παίρνει τα μέτρα του. **β.** απευθύνεται και με ειρωνική διάθεση σε εκείνον που μάταια επιχειρήσαμε να ξεγελάσουμε, όμως λέγεται περισσότερο για να διασκεδάσουμε την αποτυχία μας·

- σου 'χει λάχει να σε κυνηγούν οι βλάχοι; επιθετική απάντηση σε κάποιον που μας αποκάλεσε βλάχο. Πρβλ.: τι σου 'χει λάχει, τι σου 'χει λάχει να σε κυνηγούν οι βλάχοι (Λαϊκό τραγούδι)·

- το βλάχο τον πάνε στα χαλιά κι αυτός θέλει τα τσαλιά, ο άνθρωπος δεν αποχωρίζεται εύκολα τις συνήθειες και το περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσε: «όσα λεφτά κι αν έκανε, πάντα γυρίζει στη φτωχογειτονιά του, γιατί το βλάχο τον πάνε στα χαλιά κι αυτός θέλει τα τσαλιά».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας